

JYVÄSKYLÄ UNIVERSITET

Institutionen för språk och kommunikationsstudier

Kandidatavhandling i svenska

Emilia Liski

Tvåspråkig juristutbildning i Finland –
Studerandes åsikter om och erfarenheter av studieprogrammet

Kandidatavhandling i svenska språket
Jyväskylä universitet 2022

INNEHÅLL

SAMMANDRAG	3
1 INLEDNING	5
1.1 Syfte	5
1.2 Material	6
1.3 Metod	7
2 TVÅSPRÅKIG UTBILDNING	9
2.1 Språksituationen i Finland	9
2.2 Studiemöjligheter på svenska vid universitet och högskolor	10
2.3 Undervisningsmetoder i flerspråkig utbildning	11
2.4 Tidigare studier	13
3 RESULTAT OCH ANALYS	16
3.1 Informanternas bakgrund	16
3.2 Informanternas erfarenheter om studieprogrammet	17
3.3 Informanternas erfarenheter av arbetslivet	20
4 SLUTDISKUSSION	22
LITTERATUR	24
BILAGA 1. Enkätfrågorna	26

Tiedekunta – Faculty Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos – Department Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä – Author Emilia Oona Annika Liski	
Työn nimi – Title Tvåspråkig juristutbildning i Finland – Studerandes åsikter om och erfarenheter av studieprogrammet	
Oppiaine – Subject Ruotsin kieli	Työn laji – Level Kandidaatintutkielma
Aika – Month and year Elokuu 2022	Sivumäärä – Number of pages 24 + liitteet
Tiivistelmä – Abstract Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää kaksikielistä oikeustieteellistä korkeakoulututkintoa suorittavien opiskelijoiden mielipiteitä ja kokemuksia koulutusohjelmasta, sen toimivuudesta sekä vaikutuksista opiskelijoiden tulevaisuuteen ja työllistymiseen. Tutkimuskohteena ovat Helsingin yliopiston järjestämään oikeustieteen koulutukseen osallistuvat opiskelijat, joiden opinnot sijoittuvat joko Helsingin tai Vaasan yksikköön. Tutkimusmateriaali koostuu opiskelijoiden vastauksista, jotka olen kerännyt luomallani anonymilla internetkyselyllä. Tutkimusmateriaalia tarkastellaan kvalitatiivisin tutkimusmetodein. Tavoitteena on myös selvittää, sisältävätkö suomen- ja ruotsinkielisten opiskelijoiden vastaukset merkittäviä eroavaisuuksia, ja miten ne näkyvät tutkimustuloksissa. Tutkimustulosten perusteella voi päätellä, että juridisen korkeakoulututkinnon kaksikielisyydellä ei ole ollut juurikaan vaikutusta opiskelijoiden hakiessa kyseiseen koulutukseen. Vastauksista saadaan kuitenkin selville, että valtaosa kyselyyn osallistuneista on tyytyväisiä tutkinnon kaksikielisyyteen ja he uskovat sen vaikuttavan positiivisesti heidän työllistymiseensä ja mahdollisuuksiinsa pärjätä tulevissa työtehtävissä. Tulokset paljastavat myös sen, että suomenkielisten opiskelijoiden kokemukset opinto-ohjelmassa ovat hieman positiivisempia kuin ruotsinkielisten, joista osa kokee, että opinto-ohjelma on puutteellinen. Yksi haastateltavien esiin nostamista ongelmista on ruotsinkielisten kurssimateriaalien puute sekä kaksikielisyyden toteutuminen vain osassa kurssitarjonnasta.	
Asiasanat – Keywords: tvåspråkighet, juristutbildning, högskoleexamen	
Säilytyspaikka – Depository. JYX	
Muita tietoja – Additional information: ---	

1 INLEDNING

Syftet med min kandidatavhandling är att undersöka hur studerande i ett tvåspråkigt juridikutbildningsprogram tycker att den tvåspråkiga högskoleexamen påverkar deras framtid, arbetsliv och sysselsättning och hur studerande erfar att programmet genomförs i praktiken. I Finland kan man studera flera olika ämnen på två språk samt ta en tvåspråkig högskoleexamen men jag koncentrerar mig på juridiska studier, som man kan utföra på de inhemska språken, finska och svenska. Det är möjligt att studera juridik på två språk vid Helsingfors universitet, i Vasa och i Helsingfors.

Det finns ett stort antal undersökningar i två- och flerspråkighet inom undervisning, men de flesta behandlar språkundervisning i det första och andra stadiets utbildning. Jag koncentrerar mig på tredje stadiets tvåspråkiga utbildning som är ett litet ovanligare men väldigt viktigt tema. Tvåspråkighet i undervisningen har undersökts globalt och det andra språket är ofta engelska. Jag tycker att det är viktigt att ta reda på hur en tvåspråkig undervisning på högskolenivå utförs i Finland. Jag anser att det är särskilt viktigt att undersöka hur svenskspråkiga i Finland tycker att deras studiemöjligheter på högskolenivå tas i beaktande, eftersom Finland är officiellt ett tvåspråkigt land.

1.1 Syfte

Mitt syfte är att undersöka hur juridikstuderande, som utför sina studier på två språk, själva tycker att studierna har påverkat deras språkkunskaper och hur de klarar sig i studier och arbetslivet. Jag vill ta reda på hur studieprogrammets tvåspråkighet har påverkats deras val att studera i det här programmet, i stället för i ett program som har bara ett undervisningsspråk. Jag antar att tvåspråkighet är en viktig faktor i beslutsprocessen eftersom svenska språket har en viktig ställning på arbetsmarknaden i Finland, speciellt inom juridik.

Jag vill ta reda på om det finns studerande som redan har ett sådant arbete som motsvarar deras utbildning och hur de tycker att deras tvåspråkiga studier har påverkat deras möjligheter att klara sig i sina arbetsuppgifter. Jag vill också veta vilket språk de använder mera i arbetet, var i Finland de arbetar och hurdana arbetsuppgifter de har.

Mina forskningsfrågor är följande:

- 1) Varför har studerandena valt att studera i ett tvåspråkigt studieprogram och är de nöjda med sitt val?
- 2) Hur väl tycker studerandena att programmet genomförs i praktiken?
- 3) Hur erfar studerandena att en tvåspråkig högskoleexamen har påverkat deras arbetsliv?

Min hypotes är att de juridikstuderandena som har valt att studera på två språk tror att den tvåspråkiga högskoleexamen ska hjälpa dem i framtiden och att de är nöjda med sina val. Jag antar att det finns skillnader i svaren mellan de finskspråkiga och de svenskspråkiga studerandena eftersom det här programmet är det enda sättet för svenskspråkiga att studera juridik på sitt eget modersmål i Finland. Jag antar också att det finns skillnader mellan de som studerar i Vasa och i Helsingfors, eftersom studieprogrammet i Vasa är väldigt litet när man jämför det med programmet i Helsingfors.

1.2 Material

Materialet samlades in genom en enkät, som innehåller olika typer av frågor om studerandenas åsikter om sina studier och arbetsliv. Jag skickade enkäten till tre ämnesföreningar för juridikstuderande vid Helsingfors universitet. Det finns tre ämnesföreningar för juridikstuderande som erbjuder olika typ av tjänster, hjälp och information om juridiska studier, Codex r.f. och Pykälä r.f. i Helsingfors och Justus r.f. i Vasa. Syftet med de här ämnesföreningarna är att hjälpa sina medlemmar i deras studier, ta hand om deras studiesociala förmåner och representera dem vid universitetet. Två av föreningarna placerar sig i Helsingfors och en i Vasa. De erbjuder också information till nya sökande och ordnar till exempel preparandkurser. Codex r.f. är en ämnesförening för de svenskspråkiga studerandena medan Pykälä r.f. är en förening för de finskspråkiga studerandena. Justus r.f. tar hand om både finsk- och svenskspråkiga studerande i Vasa. (Juristklubben Codex r.f. 2019)(Pykälä ry 2019)(Justus r.f. 2019)

Ämnesföreningarna Codex r.f. och Justus r.f. var villiga att kontakta sina medlemmar och vidarebefordra min enkät. Enkäten var öppen i två veckor under tiden 9.11.2018 – 23.11.2018 och jag fick 33 svar på den. I enkäten finns det både öppna och slutna frågor och avsikten med dessa frågor är att få reda på studerandes tankar och ge dem en möjlighet att också beskriva sina erfarenheter mera detaljerat. Jag fick 33 svar från finsk- och svenskspråkiga studerande från båda studieorter, Helsingfors och Vasa.

Enligt Bourke, Kirby och Doran (2010) ger öppna frågor forskaren en chans att få svar som kanske inte är presumtiva medan i de slutna frågorna kan de färdiga svarsalternativen hjälpa svararen att ge mer pålitliga svar. Eftersom mitt mål är att undersöka studerandenas åsikter och erfarenheter, är öppna frågor nödvändiga för att få omfattande och individuella svar. I min enkät är de öppna frågorna ändå oftast ett sätt för informanterna att motivera sitt föregående svar, så att risken för irrelevanta svar, som ofta kan vara en nackdel med öppna frågor, är liten. (Bourke, Kirby och Doran 2010: 24–25)

Enkätsvaren behandlades anonymt och deltaganden var frivilligt. Det är inte möjligt att identifiera individuella deltagare på grund av deras svar och de inte behövde lämna deras personliga information utanför ålder och hemort.

1.3 Metod

Enligt Hennie Boeije (2010: 11) är syftet med kvalitativ undersökning att beskriva och förstå sociala fenomen genom en betydelse som människor associerar dem med. För att få kvalitativa resultat om deltagares erfarenheter, behöver forskaren samla ihop forskningsmaterial som fångar den där bilden, och vara noggrann i analysprocessen för att plocka ut bara det som är relevant (Boeije 2010: 13).

Som metod använder jag innehållsanalys, som är en vanlig metod i materialbehandlingen i kvalitativa undersökningar. Det finns två sätt att förhålla sig till materialet, induktivt och deduktivt. Induktivt förhållningssätt grundar sig på informanternas erfarenheter, därav börjar man dra slutsatser varemot i deduktivt sätt är

färdiga teorier en basis för forskarens slutsatser (Henricson & Billhult 2017: 114–115). Mitt mål är att få reda på studerandenas åsikter och erfarenheter och jag analyserar deras enkätsvar med hjälp av induktiv innehållsanalys.

Jag delar min analys i tre delar enligt de tre kategorierna jag har använt i enkäten (se bilaga 1). Först analyserar jag studerandenas svar som gäller deras bakgrund. Jag har frågat om deras ålder, födelseort och studieort och analyserar olika typer av svar och om det finns stora skillnader på det här området. Andra frågor består till exempel av faktorer som påverkade deras beslut att studera i det tvåspråkiga programmet och deras egen bedömning av sina språkkunskaper.

Den andra delen behandlar studerandenas åsikter om studieprogrammet och kvaliteten i undervisningen (se bilaga 1). I den här delen fäster jag speciellt avseende vid skillnader mellan finsk- och svenskspråkiga studerandes åsikter. Jag har frågat om de tror att deras modersmål tas tillräckligt i beaktande i studieprogrammet och genom det analyserar jag deras individuella svar samt iakttar också helhetsbilden.

Sist analyserar jag informanternas föreställningar om tvåspråkig högskoleexamens inverkan på deras möjligheter i arbetslivet och analyserar deras svar som redan är i arbetslivet. Studeranden har haft en möjlighet att låta bli att svara på frågorna i tredje delen, eftersom jag antar att inte alla informanter arbetar i sådana uppgifter som motsvarar deras utbildning. Jag har inte velat ta andra typer av arbeten i beaktande.

Min enkät är formad så att jag får omfattande, beskrivande och relevanta svar och att med de här metoderna får jag svar på mina forskningsfrågor och resultat som verifierar min hypotes eller falsifierar mina antaganden.

2 TVÅSPRÅKIG UTBILDNING

I det här kapitlet presenterar jag de centrala lagar som stadgar om Finlands två nationalspråk samt de andra språk som har en speciell ställning i Finlands rättssystem. Jag behandlar medborgares språkliga och kulturella rättigheter enligt grund- och språklagar och koncentrerar mig på akademiska och språkliga rättigheter. Jag tar också upp några vanliga problem med lagarnas genomföranden i praktiken. Ytterligare presenterar jag ett par viktiga undersökningsteorier som behandlar två- och flerspråkig utbildning.

2.1 Språksituationen i Finland

Kapitel 2 i Finlands grundlag stadgar att alla medborgare är likvärdiga. Den deklarerar att alla har rätt till liv, personlig frihet och integritet och att alla har religions- och samvetsfrihet. Alla medborgare har rätt till avgiftsfri undervisning i grundnivå och frihet av den högsta utbildningen är tryggad. Vad gäller min undersökning är det särskilt viktigt att känna till att enligt grundlagen alla också har en rätt till eget språk och kultur. (Finlands grundlag 6, 7, 11, 16, 17 §)

Finlands språklag deklarerar att Finland har två nationalspråk, finska och svenska. Syftet med lagen är att trygga medborgares rätt att få service, tjänster och hjälp på sitt eget modersmål i statliga myndigheter (Språklag 1–2 §). Därutöver har samiska språket en speciell ställning i Finlands rättssystem och om deras rättigheter stadgar den samiska språklagen (15.12.2003/1086). Syftet med både grund- och språklagen är också att skydda varje finländares rätt att få en behörig utbildning.

Alla medborgares rättigheter är svåra att garantera, speciellt inom språk- och kulturella frågor. Ett problem är att antalet av svenskspråkiga medborgare är procentuellt litet och majoriteten av invånarna i det finländska fastlandet bor på västra och södra kusten, och deras andel i andra delar av Finland är väldigt litet (Statistikcentralen 31.12.2017). Då är behovet av till exempel tjänstemän, läkare och jurister med färdigheter i svenska

naturligt mindre, och språkkunskaperna är inte nödvändigtvis en prioritet när utbildningsprogram bildas och utvecklas.

Bristen på svenskkunniga jurister speciellt i Österbotten är allvarlig och för att avhjälpa bristen grundades ett juristutbildningsprogram i Vasa år 1991 och då var det möjligt att bli juris kandidat i ett tvåspråkigt program. Om man ville utbilda sig vidare, var man tvungen att söka till juridikprogrammet i Helsingfors för att bli juris magister. Sedan 2010 har det varit möjligt att bli juris magister också i Vasa. (Helsingfors universitet 2018a)

2.2 Studiemöjligheter på svenska vid universitet och högskolor

Det finns 23 yrkeshögskolor och 13 universitet i Finland, varav fyra är svenskspråkiga (Undervisnings- och kulturministeriet 2018). Åbo Akademi, Hanken Svenska handelshögskolan, Arcada och Novia erbjuder olika studieprogram på svenska språket inom varierande vetenskapsområden. Vid Helsingfors universitet finns det tvåspråkiga utbildningsprogram och man kan studera till exempel biologi, kemi och miljövetenskaper (Helsingfors universitet 2018b). Helsingfors universitet är den enda högskola som erbjuder rättsvetenskapliga studier på två språk i Finland. Vid några högskolor med bara finska som undervisningsspråk är det ändå möjligt att utföra examen och slutarbetet på svenska, till exempel vid Försvarshögskolan (Försvarshögskolan 2018).

Tvåspråkiga studieprogram vid Helsingfors universitet ordnas vid sidan av de finskspråkiga studierna. Studerande söker vanligtvis till ett utbildningsprogram som erbjuder både finsk- och det tvåspråkiga utbildningsalternativet, och de kan redan i sökningsprocessen eller senare under studietiden välja om de vill studera bara på finska eller på båda inhemska språken. Det finns ändå färre studieplatser för dem som vill studera vid det svenskspråkiga juridikutbildningsprogrammet både i Helsingfors och i Vasa och på detta sätt minskar svenskspråkiga studerandes möjligheter att bli antagen till programmet, om deras språkkunskaper i finska inte är tillräckligt goda.

2.3 Undervisningsmetoder i flerspråkig utbildning

Språkundervisning och -inlärning är ett mycket undersökt tema runt om världen och det finns många teorier som behandlar temat. I det här kapitlet presenterar jag två undervisningsmetoder som är relevanta också i det juridiska studieprogrammet, *Content and Language Integrated Learning* och *Translanguaging*. Båda metoder används vid undervisning på två eller flera språk på alla utbildningsnivåer.

2.3.1 CLIL - Connect and Language Integrated Learning

En av många metoder inom språkundervisning är CLIL, innehålls- och språksintegrerat lärande (eng. Content and Language Integrated Learning), som handlar om hur undervisning på ett språk som är främmande för studerande påverkar deras inlärning. Grundidén i CLIL-teori är att man lär sig ett ämne med ingen anknytning till språk, till exempel geografi, matematik eller historia så att undervisningsspråk är något annat än studerandenas modersmål. Syftet är också att dra nytta av studerandes modersmål i inlärningsprocessen och inte helt bortse från det. (Fortanet-Gómez 2013: 40, 147)

Ett av de vanligaste språk man har undersökt i temat är engelska, för engelskan är vanligen det andra språket i länder med mer än bara ett officiellt språk. Till exempel Kanada har engelska och franska som officiella språk och Irland har engelska och iriska. Bara få länder kan ändå påstå att de faktiskt är tvåspråkiga, eftersom tvåspråkigheten inte genomförs ordentligt. (Fortanet-Gómez 2013: 10) Enligt en rapport om undervisningen i franska som andra språk är det inte bara svårt för skolor i Kanada att hitta lärare som är kvalificerade men också att lärarnas behörighetskrav inte garanterar ett högklassigt program (Standing Committee on Official Languages 2014: 32).

En av de viktiga principerna i CLIL pedagogik är att alla språk borde vara jämlika och alla studerande borde ha samma språkliga rättigheter i undervisningen på alla utbildningsnivåer (Fortanet-Gómez 2013: 147). I många länder som har flera officiella språk finns det också invånare vars modersmål är något annat språk än de officiella språken. De politiska gränslinjerna tar sällan lingvistiska samhällen hänsyn till och som

resultat delar de invånare i flera grannländer ett gemensamt språk eller dialekt. (Fortanet-Gómez 2013: 10)

2.3.2 Translanguaging

García och Wei behandlar i sin bok *Translanguaging – Flerspråkighet som resurs i lärandet* flerspråkighet i undervisningen ur en annan synpunkt. Många teorier som behandlar språkanvändning, CLIL inberäknad, beskriver flerspråkig utbildning som en kombination av två eller flera autonoma språkssystem, som består av språkliga regler och strukturer. Inom translanguaging antar man att ett sådant ”mekaniskt språkssystem” är bara ett drag i tvåspråkiga personers gemensamma språkliga repertoar. (García & Wei 2018: 19).

I en intervju som García gav i *Psychology today* säger hon att för att få en omfattande helhetsbild av studerandes kunskaper borde man ge tvåspråkiga studerande en möjlighet att använda deras hela språkliga repertoar, inte bara det språk som är ett legitimt undervisningsspråk i skolan. (Grosjean 2016)

Både Translanguaging och CLIL utgår från att huvuddelen av undervisningen i tvåspråkiga länder ordnas på majoritetsspråket. Teknologin har gjort det lättare att använda flera språk i undervisningen, till exempel via internet och tekniska hjälpmedel. Smartmobiler och surfplattor ger lärare och elever tillgång till mera material, och mobilapplikationer kan stimulera elevernas inläring. Trots det har eleverna med minoritetsspråk som modersmål mera svårigheter att få en behörig utbildning på sitt eget språk. (García & Wei 2018: 82)

Baker och Wright (2017) nämner fyra fördelar, som translanguaging kan ha i undervisning och språk- och substansinläring. Den tillåter studerande att använda båda språken för att maximera deras lingvistiska och kognitiva förmågor. Den kan också hjälpa studerande att utveckla sin muntliga kommunikation och läs- och skrivfärdigheter i det svagare språket. Translanguaging kan också förenkla samarbetet i

språkanvändning mellan hem och skola. Och till sist kan kombinationen av studerande med engelska som modersmål och de andra bli lättare genom translanguaging.

I sitt verk ger García och Wei exempel på olika typer av undervisningssituationer där man har använt translanguaging-teorin. I dessa situationer har undervisningen skett på lågstadiet, där läraren själv vanligen är tvåspråkig och använder båda språken i undervisningen. Situationerna som García och Wei har undersökt utspelar sig i Förenta staterna, och de två språken i exemplen är engelska och spanska. Lärarna använder båda språken när de undervisar till exempel i matematik eller naturvetenskap.

Det finns också situationer där läraren är enspråkig och inte nödvändigtvis kan det andra språket, ofta elevernas modersmål, så bra att hen skulle kalla sig själv tvåspråkig. Då kan läraren möjligen be eleverna om hjälp med ord och uttryck, som är främmande för läraren. På detta sätt kan eleverna ta del i undervisningen på olika sätt. Eftersom också läraren använder ett främmande språk i undervisningen, är tröskeln för eleverna att delta i lektionen lägre. (García & Wei 2018: 155ff)

2.4 Tidigare studier

Tvåspråkig språkanvändning- och undervisning samt olika utbildningsprogram i Finland har undersökts ur många olika synvinklar, men undersökningarna handlar ofta om möjlig påverkan, positiv eller negativ, som de tvåspråkiga studierna kan ha på studerandes inläring och på deras språkkunskaper. En stor del av undersökningarna handlar om språkundervisning från förskolenivån till gymnasiet. En sådan typ av undervisning kallas ofta språkbad, och undervisningen ordnas huvudsakligen på det språk som inte är elevernas modersmål. (Baker & Wright 2017: 199)

Keränen (2012) har undersökt tvåspråkigheten i juristutbildningen i sin pro gradu – avhandling och intervjuat sex lärare vid Helsingfors universitet, som undervisar i juridik och språk i juristutbildningsprogrammet i Vasa. Hennes syfte har varit att undersöka hur tvåspråkigheten genomförs i studieprogrammet och får studeranden stöd att utveckla sin

expertis i tvåspråkigheten i juristutbildningsprogrammet i Vasa. Alla informanterna som Keränen intervjuade i sin undersökning har gått på studieprogrammets grundkurs.

Resultatet visar att studerandens språkutveckling i det andra språket och utvecklingens explicita uppbackning i hög grad är beroende av språklärarna och stödet de erbjuder. Inlärningsituationer är ofta tvåspråkiga och både ämnes- och språklärare stöder studerande genom kommentering och korrigerande av studerandens texter. Lärarna anser att studerande behöver språkstöd och att det borde utvecklas. Förbättringsförslag är till exempel att språk och ämne skulle integreras i ämnesundervisningen mångsidigare än förr.

Bergström (2012) har undersökt juridikstuderandens språkanvändning med syftet att ta reda på hurdan bild och hurdana erfarenheter studerande har när de skriver på båda inhemska språken i en juridisk kontext. Hon undersöker olika språkliga element studerandena använder i skrivprocessen. Bergströms material består av svar som insamlades genom ett frågeformulär. Studerandena svarade på två frågorna och fick använda hjälpmedel i processen. En av frågorna var på finska och den andra på svenska. Bergström analyserade tre studerandes svar, varav en var svenskspråkig och två finskspråkiga och ingen av dem kände sig tvåspråkig.

Bergströms undersökningsresultat visar att enligt studerandena är det möjligt att få en kompetent juridisk utbildning i det tvåspråkiga juristprogrammet och att första årets studerande erfar att de vill använda språk så att det liknar språkbruket i kurslitteraturen. Denna upplevelse kan bero på att studerandena har bara lite erfarenhet av juridik och är inte ännu kapabla att ta mottagarens behov som i beaktande i en lekman-situation. Undersökningen visar också att studerandena är kunniga att uttrycka sig i juridiskt sammanhang godtagbart ganska tidigt i sina studier.

Angervo (2011) behandlar hurdana åsikter och erfarenheter studerande vid Vasa universitet har om tvåspråkig utbildning i sin pro gradu - avhandling. Syftet med undersökningen var att ta reda på hurdana möjligheter den tvåspråkiga utbildningen erbjuder och vilka utmaningar den kan ha. Angervo undersöker studerandenas

upplevelser om språkkunskaper och – språkstudier under studietiden och när de har gått ut i arbetslivet.

Enligt undersökningen tycker studerandena att en tvåspråkig högskoleexamen är en fördel i arbetsmarknaden och sysselsättningen. 70 % av studerandena tyckte att stödet av språklärarna är en förutsättning för att ha ett behörig tvåspråkigt utbildningsprogram och att tvåspråkigt kursmaterial, samarbete mellan högskolor och lärare och enskilda kurser är det bästa sättet att genomföra tvåspråkig utbildning.

3 RESULTAT OCH ANALYS

I det här kapitlet analyserar jag undersökningsmaterialet och presenterar mina undersökningsresultat som jag delar i tre områden: informanternas bakgrund, studieprogram och arbetsliv. Bakgrund behandlar bland annat informanternas modersmål, hemort och studieort. Delen av studieprogram lägger fram informanternas åsikter och känslor av studieprogrammets innehåll och utförande. I sista delen visar jag hur informanterna tycker att en tvåspråkig högskoleexamen har påverkat deras arbetsliv.

3.1 Informanternas bakgrund

Informanterna i min undersökning är 20–30 år gamla, därav 19 har svenska som modersmål, och majoriteten, 19 informanter kommer från Nyland regionen. Syftet med frågan om informanternas ursprung var att ta reda på om det tvåspråkiga utbildningsprogrammet lockar sökande också från sådana delar av Finland där andelen av svenskspråkiga är liten. Jag frågade inte efter deras kön för jag anser att det har ingen betydelse i min undersökning.

Av de 19 informanterna som kom från Nyland, var 12 svenskspråkiga. De flesta kom från Helsingfors och Esbo men det fanns också en informant från Mäntsälä, en från Borgå och en från Sibbo.

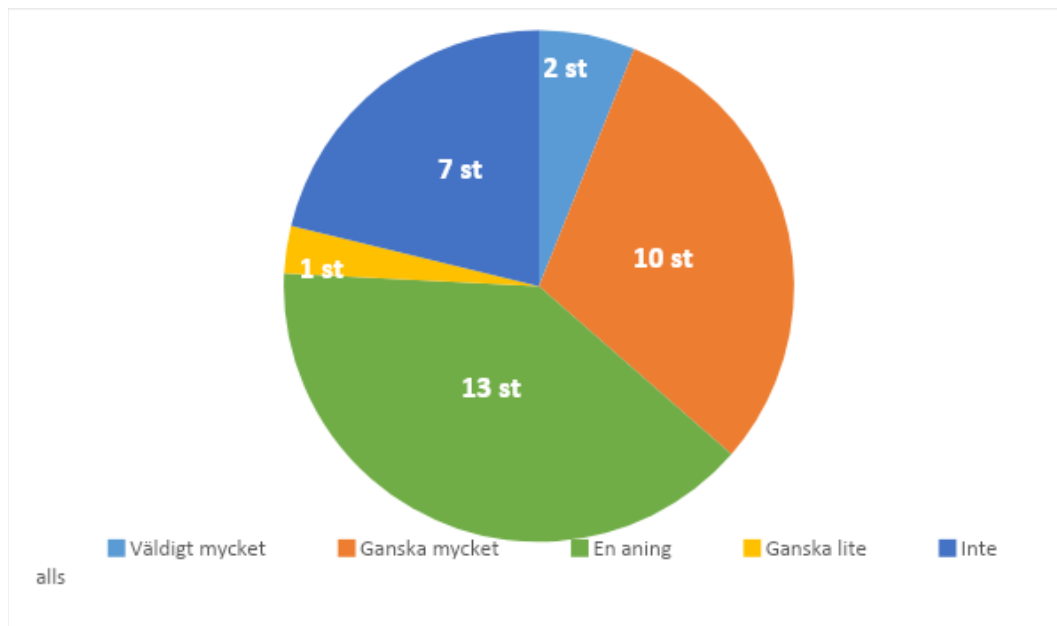
Första delen i enkäten handlar om studerandes studieort när de har börjat studierna, om studerar i kandidat- eller magisterprogram och om de har redan tagit examen. Jag frågade också på vilket språk de tog inträdesprovet och utför majoriteten av sina studier. I studieprogrammet har informanterna en möjlighet att välja, om de vill utföra de flesta av sina studier på finska eller svenska. Valet beror inte bara på deras modersmål eller på vilket språk de tog provet utan de har haft en möjlighet att välja språket i början av sina studier.

Fast 20 av de 33 informanterna tog sina inträdesprov på svenska, utför 20 av både finsk- och svenskspråkiga informanterna två tredjedelar av sina studier på finska. Av informanterna studerar 24 i Helsingfors och resten i Vasa. Informanterna har börjat sina

studier mellan 2013–2018 och en informant av 33 har tagit examen och blivit rättsnotarie år 2018.

3.2 Informanternas erfarenheter om studieprogrammet

Den andra delen av enkäten består av frågor om vilka faktorer som påverkat informanternas beslut att söka till programmet och hur studieprogrammet fungerar i praktiken. Vid sidan av intresset att studera juridik tyckte 12 informanter att också studieorten påverkat medan bara sex sade att programmets tvåspråkighet var en avgörande faktor.

Figur 1. Hur mycket påverkan hade studieprogrammets tvåspråkighet på ditt val att söka till utbildningsprogrammet?

Bara två av informanterna sade att tvåspråkigheten påverkade deras beslut väldigt mycket, medan majoriteten, 13 tyckte att den påverkade bara en aning. Till och med sju informanter svarade att tvåspråkigheten spelade ingen roll när de bestämde sig för att söka till programmet (Se figur 1). Fast själva tvåspråkigheten inte lockade så många av

informanterna till programmet, har ändå 23 av dem varit väldigt nöjda och åtta informanter ganska nöjda med sitt val att studera på två språk.

Närmare undersökning av informanternas individuella svar visar att sex av de sju informanterna som svarade att tvåspråkigheten ”inte alls” påverkade besluten var svenskspråkiga, vilket antyder att de svenskspråkiga informanterna har åtminstone goda kunskaper på finska språket. Deras egna bedömningar av sina språkkunskaper bekräftar det, eftersom nio av de 19 svenskspråkiga informanterna sade att de har utmärkta, fyra berömliga och fem goda kunskaper. Av de 14 finskspråkiga informanterna svarade till och med sex att de har bara nöjaktiga kunskaper i svenska språket.

En stor del av informanterna, 23 av de 33, tyckte att det tvåspråkiga programmet genomförs ganska bra. Medan sex informanter erfor att undervisningen fungerar utmärkt, tyckte fyra att undervisningen är bara nöjaktigt. En vanlig åsikt var att eftersom majoriteten av kurslitteraturen och -materialen är på finska och några föreläsare talar inte alls svenska, kan man inte kallas programmet helt tvåspråkigt. Informanterna kommenterade studierna också på följande sätt:

- (1) Som tvåspråkig har det varit lättare att det är möjligt att ta prov också på finska, fast man är på den svenskspråkiga linjen, eftersom alla kurslitteratur är på finska.
- (2) Även om det är skönt att lära sig juridik på två språk, känns det som att man lär sig ett rättsområde på ett språk och det nästa på ett annat. Jag har till exempel ingen kunskap om den finska terminologin i avtalsrätten och ingen som helst aning om den svenska terminologin i skatterätten.

Svaren mellan finsk- och svenskspråkiga visade betydande skillnader i den här delen. De finskspråkiga informanterna hade mer positiva svar medan flera svenskspråkiga informanter tyckte att finskan dominerar studier och undervisningen ganska mycket. De finskspråkiga informanterna brukade också ha en uppfattning att också de svenskspråkiga är nöjda, fast enkätsvar visar annat. En informant tyckte, att eftersom kvoten för svenskspråkiga studerande i programmet i Vasa är mindre, 12 platser medan 26 är för finskspråkiga, är det omöjligt att uppnå en jämlik undervisningsenhet.

De svenskspråkiga informanterna upplevde också att de inte får tillräckligt språkstöd i studierna på finskspråkiga kurser och fast de är möjligt att ta provet på sitt modersmål, är det utmanande när kurslitteraturen är huvudsakligen på finska. De finskspråkiga informanterna tyckte att programmet är ett väldigt bra sätt att utveckla sina språkkunskaper och att båda språk används i undervisningen regelbundet.

Fast informanterna tog fram språkliga problem med undervisningen, sade 27 informanter att de tycker att deras modersmål tas tillräckligt i beaktande. Informanterna motiverade deras svar så, att fast de tyckte att finskan är dominerande i studier och undervisningen, tillåter programmet att använda också svenska i tentamina och på föreläsningar. 23 informanter tyckte, att den möjligheten att utveckla deras språkliga kunskaper var en av deras favoritegenskaper i utbildningsprogrammet. Andra svarsalternativ var ”kursutbud” och ”undervisningens kvalitet och genomförande”. Informanterna nämnde också små gruppstorlekar som en fördel.

De finskspråkiga informanternas förnöjsamhet syns klart i svaren på de öppna frågorna. När jag frågade informanterna att motivera, varför tyckte de att undervisningen fungerar bra eller dåligt, reagerade de på följande sätt:

- (3) Jag tror att det fungerar bra. Alla får använda språket som de vill, som jag tycker är en strålande sak. Undervisningen är då och då på finska och då och då och på svenska. En väldigt bra möjlighet att utveckla sin egen språkkunskap. Man får svara på tentamina på sitt eget modersmål, som är fint åtminstone i början av studier om man inte ännu vågar att pröva det andra inhemska språket.
- (4) Språkkunskaperna utvecklas och alla får använda sitt eget modersmål.
- (5) Vi här i Vasa har de flesta föreläsningarna på svenska så alla måste lyssna på svenska. Jag tycker att det inte har varit ett problem. Tvärtom, det har fått människor att bli intresserad av svenska.

Däremot tyckte de svenskspråkiga informanterna att det inte erbjuds svenskspråkig undervisning på alla kurser och att inte alla lärare tar i beaktande möjliga svårigheter i de svenskspråkiga studerandenas förståelse på föreläsningar.

3.3 Informanternas erfarenheter av arbetslivet

Ett av de viktigaste målen var att få veta om juridikstuderandena själva tycker att deras tvåspråkiga högskolestudier påverkar deras framtid. I dagens värld är det ganska klart att flerspråkighet kan vara en fördel i sysselsättningen. Av 33 informanterna har 10 ett jobb där deras arbetsuppgifter kräver en juridisk utbildning. Två av dem är finskspråkiga och hälften av informanterna arbetade i Vasa, och andra hälften i Helsingfors.

Jag frågade informanterna, om de tyckte att tvåspråkig högskoleexamen skulle hjälpa dem i sysselsättningen och hur. Sex informanter tyckte att den hade en positiv påverkan medan en sade nej och tre kunde inte säga. De båda finskspråkiga informanterna tyckte att kunskaper i svenska språket var en fördel och gjorde det lättare att hitta jobb. Likadana faktorer i svaret från svenskspråkiga informanterna var ett bredare ordförråd i juridiska terminologin på båda språk.

Både finsk- och svenskspråkiga erfor att deras arbetsuppgifter kräver kunskaper i de båda inhemska språk i hög grad. Som arbetsspråk använde tre informanter båda språk lika mycket medan andra använde mer sitt modersmål. En informant tyckte, att sitt fall spelar kunskaper i båda språk ingen roll:

- 6) Mitt modersmål är svenska, vardagsspråket på arbetsplatsen är svenska, det finska språket inte har så mycket påverkan i detta fall.

Sju informanter tyckte ändå att deras arbetsuppgifter kräver goda kunskaper i de båda inhemska språken. Uppgifter som informanterna nämnde var till exempel att uppsätta avtal, kontakt med myndigheter och uppsätta mail. Också översättning var en vanlig arbetsuppgift. Fem informanter sade att de använder mer svenska än finska på arbetsplatsen och tre svarade att båda språken används lika mycket.

Jag frågade informanterna om de erfor att det tvåspråkiga programmet utbildade dem till deras nuvarande arbetsuppgifter. Åtta svarade att tvåspråkiga studier hjälpte dem klara

sig en aning, och en sade att det hjälpte väldigt mycket. Samma person motiverade sitt svar på det här viset:

- (7) Det hade inte varit möjligt att arbeta i Finland som jurist om man inte kan finska och det finska lagspråket, den färdigheten gav den tvåspråkiga (eller ja, till mesta dels finska) utbildningen.

En informant tyckte att studieprogrammets tvåspråkighet inte har påverkat hans möjligheter att klara sig i arbetet, mest bara undervisningens innehåll. Samma informant tyckte ändå att en tvåspråkig högskoleexamen räknas som merit när man söker jobb.

4 SLUTDISKUSSION

Mitt syfte med den här undersökningen var att ta reda på juridikstuderandes åsikter och erfarenheter om det tvåspråkiga juridiska utbildningsprogrammet och hurdana påverkningar de tror att den tvåspråkiga högskoleexamen skulle ha i deras arbetsliv och sysselsättning. Jag hade flera informanter och fick svar från både finsk- och svenskspråkiga studerande, från både studieorter och svar från några som redan är i arbetslivet vid sidan av studierna.

Som hypotes hade jag att den tvåspråkiga högskoleexamen är uppskattad och att juridikstuderande tror att den ska ha en positiv inverkan på deras möjligheter att hitta jobb. Jag antog att det finns skillnader i åsikter beroende av informanternas modersmål och studieort, eftersom studiemöjligheter för svenskspråkiga är färre än för finskspråkiga.

Enligt studerandenas svar var tvåspråkigheten inte en viktig del av studier när de sökte till utbildningsprogrammet men den blev en av deras favoritgenskaper i undervisningen när studierna hade börjat. Jag antog att språket skulle ha haft mer betydelse i sökningsprocessen. Viktigare faktorer för studerande var naturligtvis studieämnet men också studieort.

Enligt undersökningresultatet var de finskspråkiga studerandena allt som allt en aning mer nöjda med studieprogrammet och undervisningen. Enligt studeranden är finskan tydligt mer dominerande i undervisningen, men de med svenska som modersmål i den här undersökningen erfor att deras språkkunskaper i finska språket var så goda att ojämlikheten mellan språken inte var ett stort problem.

Av de tio studerande som arbetar i arbetsuppgifter som motsvarar deras utbildning, tyckte sex att den tvåspråkiga högskoleexamen har varit en fördel när de har sökt arbete. De sade också att det tvåspråkiga programmet har varit väldigt nyttigt, speciellt eftersom studerande lär sig juridiska terminologin på båda språk. Alla tio svarade att de använder

båda inhemska språk i sitt jobb dagligen att deras arbetsuppgifter kräver goda kunskaper i båda språk.

Undersökningens resultatet visar att studerandenas svar ligger i linje med tidigare studier. Samt Keränen, Bergström och Angervos undersökningar lyfte fram att det är väldigt viktigt att få tillräckligt stöd med språkanvändningen under studerandenas studietid. Brist på svenskspråkigt läromedel inom juridik i Finland är en av de största problem studerande möter i ett tvåspråkigt studieprogram. Också det, att studerandena tror att den tvåspråkiga utbildningen är en fördel i arbetsmarknaden och sysselsättningen är gemensamt mellan studerande i den här och tidigare studier.

Den här undersökningen ger oss en inblick i en av de tvåspråkiga högskoleutbildningar som finns i Finland och speciellt hur några studerande tycker att den fungerar. Den här studien med andra likadana kan vara nyttig när man vill utveckla och ändra studieprogram som behandlar språk. Språkundervisning är ett tema som man har undersökt mycket och ska säkert fortsätta med också i framtiden. Ett sätt att fortsätta med den här studien är kanske att intervjua mera studeranden eller ändra undersökningsmetoder, till exempel intervjua studeranden personligt i stället av en enkät. Det skulle också vara väldigt intressant att utbreda temat utanför juridik och undersöka alla högskoleutbildningar i Finland som innehåller studier på finska och svenska.

LITTERATUR

- Angervo, Katriina (2011). "Utmanande men intressant" – Studenters åsikter om tvåspråkig utbildning vid Vasa universitet I ljuset av språkvärdering. Avhandling pro gradu i svenska språket. Vasa universitet.
- Baker, Colin & Wayne E. Wright (2017). *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism. 6th Edition*. Storbritannien: Short Run Press Ltd.
- Bergström, Marina (2012). Juridikstudenters skriftliga ämnesspecifika kommunikation på två språk. I: Björklund, Siv & Harry Lönnroth & Nina Pilke (red.). *Svenskan i Finland 13*. Publikationer och rapporter 178 [online]. Vasa: Vasa universitet [Citerat 4.3.2019]. 40–50. Tillgänglig: https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-409-4.pdf
- Boeije, Hennie (2010). *Analysis in Qualitative Research*. London: SAGE Publications Ltd.
- Bourke, Jane & Ann Kirby och Justin Doran (2010). *Survey & questionnaire design. Collecting Primary Data to Answer Research Questions* [E-bok]. [Citerat 1.3.2019]. Tillgänglig: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/tritonia-ebooks/detail.action?docID=4698590>
- Fortanet-Gómez, Inmaculada (2013). *CLIL in Higher Education. Towards a Multilingual Language Policy*. Storbritannien: Short Run Press Ltd.
- Försväghshögskolan (2018). *Maanpuolustuskorkeakoulu. Yleinen opas*. [Citerat 4.3.2019] Tillgänglig: https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/160711/MPKK_opinto_opas_yleinen_osa_2018_4.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- García, Ofelia & Li Wei (2018). *Translanguaging, Flerspråkighet som resurs i lärandet*. [Translanguaging: Language, Biligualism and Education. Översatt Christian Nilsson]. Litauen: Natur Kultur Akademisk
- Grosjean, Francois (2016). *What is translanguaging. An interview with Ofelia García*. [Citerat 8.3.2019]. Tillgänglig: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/life-bilingual/201603/what-is-translanguaging>
- Helsingfors universitet (2018a). *Juridiska utbildningen i Vasa*. [Citerat 5.12.2018]. Tillgänglig: <http://www.helsinki.fi/oik-vaasa/svenska/index.htm>

- Helsingfors universitet (2018b). *Tvåspråkig kandidatexamen. Utbildningsprogram*. [Citerat 5.12.2018]. Tillgänglig: <https://guide.student.helsinki.fi/sv/artikel/tvasprakig-kandidatexamen>
- Henricson, Maria & Annika Billhult (2017). Kvalitativ metod. I: Maria Henricson (red.). *Vetenskaplig teori och metod. Från idé till examination inom omvårdnad*. Estland: Mediapool Print Syd AB. 111–119
- Juristklubben Codex r.f. (2019). *Föreningen*. [Citerat 14.2.2019]. Tillgänglig: <https://codex.fi/om-foreningen/>
- Justus r.f. (2019). *Föreningen*. [Citerat 14.2.2019]. Tillgänglig: <https://justuswasa.fi/sv/foreningen/>
- Keränen, Mirjami (2012). ”Jurister är också lingvister.” *Helsingfors universitets tvåspråkiga juristutbildning i Vasa ur expertisperspektiv*. [Citerat 4.3.2019]. Begränsad tillgänglighet på Tritonias intranät: <https://www.tritonia.fi/fi/e-opinnaytteet/tiivistelma/5122/%E2%80%9DJurister+%C3%A4r+ocks%C3%A5+lingvister.%E2%80%9D+Helsingfors+universitets+tv%C3%A5spr%C3%A5kiga+juristutbildning+i+Vasa+ur+expertisperspektiv>
- Pykälä r.f. (2019). Pykälä Ry. Yhdistys. [citerat 14.2.2019]. Tillgänglig: <http://pykala.fi/yhdistys/>
- Samisk språklag (2003). *Samisk språklag 15.12.2003/1086*. [Citerat 13.12.2018]. Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2003/20031086#a1086-2003>
- Standing Committee on Official Languages (2014). *The state of French second-language education programs in Canada. Report of the Standing Committee on Official Languages*. [Citerat 8.3.2019]. Tillgänglig: http://publications.gc.ca/collections/collection_2014/parl/x60-1/XC60-1-1-412-1-eng.pdf
- Statistikcentralen (2017). *Befolkningen efter språk samt antalet utlänningar och landareal efter område 1980 – 2017*. Tillgänglig: <http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/sq/689f81f0-65ac-42f4-8a1d-dac3129d3701>
- Undervisnings- och kulturministeriet (2018). *Högskolor, vetenskapliga inrättningar och andra offentliga forskningsorganisationer*. [Citerat 4.3.2019] Tillgänglig: <https://minedu.fi/sv/hogskolor-och-forskningsinstitut>

BILAGA 1. Enkätfrågorna

1. Äidinkieli (suomi, ruotsi, muu)
2. Syntymäpaikkakunta
3. Syntymävuosi (1990 tai aiemmin, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999)
4. Opiskelupaikkakunta (Helsinki, Vaasa)
5. Kieli, jolla suoritat valintakokeen (suomi, ruotsi)
6. Kieli, jolla suoritat pääosan opinnoistasi (suomi, ruotsi)
7. Opintojen vaihe (kandidaatti, maisteri)
8. Opintojen aloitusvuosi (2009 tai aiemmin, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018)
9. Valmistumisvuosi (a. avoin vastaus, b. en ole valmistunut)
10. Mikä oli ensisijainen syysi kyseisen koulutusohjelman valintaa? Voit valita useampia (a. oikeustiede, b. sijainti (Vaasa, Helsinki), c. tutkinnon kaksikielisyys, d. kaikki edellä mainitut, e. en osaa sanoa)
11. Mikä on oma arviosi toisen kotimaisen kielen taidoistasi ennen opintojen aloitusta? (a. erinomaiset taidot, b. kiitettävät taidot, c. hyvät taidot, d. tyydyttävät taidot, e. en osaa sanoa)
12. Kuinka paljon tutkinnon kaksikielisyys vaikutti päätökseesi hakea koulutukseen? (a. erittäin paljon, b. melko paljon, c. jonkin verran, d. melko vähän, e. en osaa sanoa)
13. Oletko ollut tyytyväinen valintaasi opiskella kaksikielisesti? (a. erittäin tyytyväinen, b. melko tyytyväinen, c. jokseenkin tyytyväinen, d. hieman tyytyväinen, e. en lainkaan tyytyväinen, d. en osaa sanoa)
14. Lisätietoa tai kommentteja opinto-ohjelmaan liittyen?
15. Miten koet kaksikielisen opetuksen toimivan käytännössä? (a. erittäin hyvin, b. melko hyvin, c. tyydyttävästi, d. huonosti)
16. Tarkenna vastaustasi edelliseen kysymykseen
17. Koetko, että äidinkielesi otetaan riittävästi huomioon opintotarjonnassa? (ja, nej)
18. Tarkenna vastaustasi edelliseen kysymykseen

19. Mieleisimmät asiat koulutusohjelmassa? Voit valita useampia (a. kurssitarjonta, b. opetuksen laatu ja toteutus, c. kielitaitojen kehittäminen, d. kaikki edellä mainitut, e. muu, mikä?)
20. Lisätietoja tai kommentteja opintojen toteutumiseen liittyen
21. Työskenteletkö tällä hetkellä koulutustasi vastaavalla alalla?
22. Työskentelypaikkakunta
23. Koetko kaksikielisen tutkinnon vaikuttaneen työllistymiseesi? (Ja, nej)
24. Jos vastasit kyllä, miten? Jos vastasit ei, miksi?
25. Mitä työnkuvaasi ja työtehtäviisi kuuluu?
26. Edellyttävätkö kyseiset työtehtäväsi hyvää molempien kotimaisten kielten osaamista? (a. kyllä, merkittävästi, b. kyllä, jonkin verran, c. melko vähän, d. eivät ollenkaan, e. en osaa sanoa)
27. Kuinka paljon käytät molempia kieliä työtehtävissäsi? (a. erittäin paljon, b. jonkin verran, c. melko vähän, d. en lainkaan, e. en osaa sanoa)
28. Kumpaa kieltä pääasiassa käytät työskennellessäsi enemmän? (a. suomea, b. ruotsia, c. molempia yhtä paljon)
29. Koetko kaksikielisen tutkinto-ohjelman valmistaneen sinua nykyisiin työtehtäviisi? (a. kyllä, merkittävästi, b. kyllä, jonkin verran, c. melko vähän, d. en lainkaan, e. en osaa sanoa)
30. Jos vastasit kyllä, miten? Jos vastasit ei, miksi et?
31. Lisätietoja tai kommentteja työelämään liittyen
32. Olisitko kiinnostunut tulemaan haastateltavaksi ja vastaamaan lisäkysymyksiin koulutusohjelmaan ja työllistymiseen liittyen? Haastattelu voidaan käydä sekä suomeksi että ruotsiksi. (a. kyllä, b. en)
33. Yhteystiedot, jos olet kiinnostunut haastattelusta (nimi, sähköposti, puhelinnumero)